

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Yksityisiä työvoimapalveluita tarjoavia koulutusyhtiöitä edustava Suomen Kasvupalveluiden tuottajat Kaspia ry (jäljempänä Kaspia) kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevasta lainsäädännöstä.

Siirtyminen kohti aktiivista työvoimapolitiikkaa ja pohjoismnaalaista työllisyydenhoidon mallia on kannatettavaa. Esitetyn mallin mukainen työnhakijoiden alkuvaiheen palveluun panostaminen sekä palvelutarpeen arvioinnin, työnhaun tukemisen ja palveluihin ohjaamisen kehittäminen on kannatettavaa. Tiiviimpi palveluprosessi on oikeasuuntainen muutos ja tukee yksilöllisten työvoimapalveluiden ideaa. Samoin työnhaun vastuun siirtäminen työnhakijalle on muuta esitystä tukeva uudistus, kuten esitetyt muutokset seuraamusjärjestelmään ovat myös perusteltuja. Pääsääntöisesti esitys on kannatettava.

Uudistuksen toteutukseen liittyy vielä joitain haasteita.

TE-palveluiden vaikuttavuuden parantaminen palveluprosessia tiivistämällä edellyttää nykyistä tehokkaampaa yhteistyötä eri työllisyydenhoidon toimijoiden kesken. Yksityisillä koulutusyhtiöillä on ollut merkittävä rooli työllisyydenhoidossa ja asiakkaiden palveluissa. Työllisyydenhoito tulee jatkossakin tarvitsemaan yksityisiä koulutusyhtiöitä ja kolmatta sektoria. Nyt kun asikkaanpalvelupolkuun on päämääränä satsata pohjoismaisen mallin mukaisesti tarkoittaa se

tarvetta hyvin monipuolisille palveluille. Pohjoismaiseen palveluprosessiin olisi hyvä tuoda esille yhteistyön kehittäminen kaikkien toimijoiden kanssa. Nyt siihen on loistava mahdollisuus kokonaisuudistuksen myötä.

Esityksen mukaan yksityistä palveluntuottajaa voidaan hyödyntää täydentävien haastattelujen osalta. Ostopalveluiden osalta toivoisimme annettua lakiesitystä laajempaa käyttömahdollisuutta. Kun tarkoituksena on hyödyntään kaikkien toimijoiden osaamista asiakkaan palveluprosessin kehittämiseksi, ei yksityisten palveluntuottajien ja koulutuksenjärjestäjien käyttöä palvelujen tuottamiseen saisi tarpeettomasti rajata.

Nyt annetussa esityksessä haastattelujen määrä tulee kolminkertaistumaan. On selvä, että tähän tarvitaan kuntien ja te-toimistojen ohella mukaan myös muita toimijoita.

Työnhakijoiden tiiviimmälle kohtaamiselle ei ole arvioitu lainkaan vaikutusta palveluiden käyttöön tai budjetoituihin määrärahoihin. Esityksen tavoitteena on saada työnhakijat ohjattua palvelutarpeen mukaisiin palveluihin nykyistä tehokkaammin. Tämä onkin työllisyysasteen nostamisen kannalta välttämätöntä. Esityksen ideana on tehostaa asiakkaan palveluita. Ihmetystä herättää, ettei samanaikaisesti kiinnitetä huomioita palvelutarpeen kasvuun. Tässä tulisi olla mainittuna palveluiden resurssien välttämätön nostaminen. Nykyinen ostopalveluvolyymi ei ole riittävä esitetyssä uudessa mallissa.

Haastattelut eivät saa vähentää työnhaku- ja uravalmennuksia. Haastatteluiden fokus on seurata palveluista saatavan hyödyn käyttöä työllistymisen edistämiseksi, eivätkä ne voi korvata itse palveluita. Tehokkaaseen palveluprosessiin kuuluvat palvelut ja haastattelut täydentävät toisiaan. Tästä odottaisin mainintaa myös esitykseen. Haastattelujen tarkoitus on tehostaa palveluiden käyttöä työnhaun tukena.

Jotta yhteistyö olisi toimivaa, on tiedon joustava siirtyminen välttämätöntä ja se palvelee ensisijaisesti asiakasta ja asiakkaan palvelua mahdollisimman yksilöllisesti. Riittävä tiedonkulku on avainasemassa tehokkaassa palvelussa. Tietojärjestelmien käyttölaajuutta tulisi ajanmukaistaa, koska asiakkaan palveluprosessiin osallistuu usea toimija. Jatkossa tiedonkulun sujuvoittamiseksi tulisi avata TE-hallinnon asiakasjärjestelmään käyttömahdollisuus kaikille toimijoille. Tämä oikeus toimisi eräänlaisena kevytversiona rajoitetuin oikeuksin. Tämä yhteistyö tiedon nopeassa vaihtamisessa palvelisi myös asiakasta kaikkein toimivimmin ja oikea-aikaisesti.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Esitys resurssien nostamisesta ja kannatettavaa, mutta se on luultavasti uudistuksen laajuuteen nähden riittämätön.

Palveluntarve tulee kasvamaan, joten nykyisiin palveluvolyymeja tulee nostaa. Tästä syntyy kustannuksia, mutta uudistuksen tuoma taloudellinen hyöty työllistyminen nopeutuessa on positiivinen. Tiivistetyt työnhakuun liittyvät haastattelut eivät voi korvata palveluita. Keskusteluiden tarkoitus on ohjata tarpeenmukaisesti palveluihin sekä seurata ja ohjata niistä saatavaa hyötyä. Tihentyneet haastattelut ei voi siten asettaa vaikutusta palveluiden tarpeen vähenemisestä, koska se ei ole pohjoismaisen työnhaun mallin tavoite. Tavoite on palveluiden oikea-aikainen ja tehokkaampi käyttö. Myös ajatus palveluidne yksilöllisyydestä tulee ottaa huomioon laskelmissa.

Koronan ja kuntakokeiluihin siirtymisen prosesseissa on syntynyt palveluvelkaa. Tätä ei mielestämme ole riittävästi huomioitu laskemissa. On myös epäselvää, kuinka palveluhankinnat jatkossa toteutetaan, mikäli työllisyysneuvo jakautuu pienemmille vastuualueille kuntiin. Tällöin palveluiden yksikköhinnat nousevat pienempien hankintojen muodossa tai mikäli skaalaedut poistuvat. Kustannuksiin liittyy siten vielä paljon epävarmuutta mikä vaikeuttaa arvioita.

Kaikenkaikkiaan rahoituksen kasvattaminen on oikeasuuntainen, mutta selkeästi vielä riittämätön.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Työllisyysneuvoon osallistuu Suomessa TE-toimistojen ja kuntien ohella yksityiset palveluntuottajat ja kolmas sektori. On tärkeää, että kaikkien osaaminen pidetään mukana jatkossakin. Yksityisillä koulutusyhtiöillä on vuosikymmenten aikana kertynyt vahvaa ja vaikuttavaa monipuolista osaamista työnhaun tuoksi. Toiminnan laajuutta voidaan helposti säädellä tarpeen mukaan. Kilpailutettu yksityinen palveluntuotanto on julkisen tuotannon ohella myös kokonaistaloudellisesti järkevää. Ostopalveluiden käytön rajaaminen ei siten ole tarkoituksenmukaista. Yksilöllisessä asiakkaan palvelussa korostuu yhteistyö ja monitoimijuus. Tämä edellyttää eri palveluiden yhdistämistä ja yhteensovittamista.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Työllisyysvaikutusten arvioiminen on vaikeaa, koska samaan aikaan on käynnissä useita muita hallinnollisia muutoksia sekä työllisyydenhoidon keinovalikoiman täydentymistä. Pääsääntöisesti vaikutus on itse mallilla kuitenkin positiivinen. Vahva panostus työttömyysjakson alkuun, aktiiviset kontaktit sekä nopeampi siirtyminen tarpeenmukaisiin palveluihin työllistymisen edistämiseksi tulee lyhentämään työttömyysjaksoja.

Asiakkaan tilanteeseen yksilöllisesti perehtyminen, vaatii henkilöstöresursseja. Julkisen sektorin viranomaistyö tulee esityksen mukana kasvamaan. Asiakkiden haastatteluissa ja palveluissa on käytettävissä julkista sektoria täydentäviä yksityisiä työllisyyspalveluiden tuottajia. Ostopalveluihin tulisi olla resurssoitua niin, että viranomaistyö pystytään hoitamaan. Muussa tapauksessa yksilöllinen palvelu joudutaan jättämään sivuun. Tällöin ei positiivisia työllisyysvaikutuksiaakaan myöskään ole odotettavissa. Mikäli palvelumalli on myös aliresurssoitu palveluiden osalta, se ei tule edistämään asiakkaan siirtymistä nopeammin työelämään, eikä tällöinkään vaikutusta työllisyyteen voida saada.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Mallin vaikuttavuuden arviointiin vaikuttavat niin kokonaistaloudellinen tilanne kuin pandemian jättämä työmarkkinatilanne. Lisäksi meneillään on monta muuta suurta uudistusta joiden yhteisvaikutus tulee huomioida.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

On vielä epäselvää, kuinka yksilöllisyys tulee näkymään palveluprosessissa. Esitys ei ota ehkä riittävästi huomioon erilaisten työntekijöiden erilaisia tilanteita ja tarpeita. Esimerkiksi pitkäaikaistyöttömät, vajaakuntoiset, nuoret ja maahanmuuttajat ovat ryhmiä, joita kontaktointi ja palvelutarpeen yksilöllisempi arvio tulee hyödyttämään enemmän kuin helposti uudelleen työllistyvää ja hyvän työmarkkinatilanteen omaavaa. Onko tällöin sama palveluputki tarpeen? On tärkeää, että resurssit kohdentuvat oikein.

Esitys on sinänsä kannatettava, mutta kaavamainen prosessi voisi sisältää enemmän harkintaa asiakkaan tilanteesta riippuen. Liian lukittu palveluprosessi rajaa mahdollisuuksia rakentaa palveluprosessia yksilöllisesti ja tarvepohjaisesti. Lähtökohtana tulee olla, että asiakasta palvellaan laadukkaasti ja asiakas saa tarvitsemansa palvelut joko julkiselta tai yksityiseltä tuottajalta, mikäli tarpeenmukaisia palveluja on saatavilla.

Yksityisten palveluntuottajien käytössä tulisi olla tarvepohjautuvuus. Palveluprosesseissa tulisi hyödyntää jo olemassa olevaa osaamista, ja tällöin ostopalveluita tulisi käyttää, kun se on asiakkaan palveluprosessissa tarkoituksenmukaista. Yksityisillä palveluntuottajilla on osaamista tuottaa koko työnhakijan palveluprosessi. Yhteistyön kehittäminen ja lisääminen tehostaa asiakkaan palveluprosessia. Yksilöllinen palveluprosessi edellyttää monitoimijuutta ja parhaan osaamisen käyttöä. Palveluntuottajille on turvattava lakiin perustuva oikeus osallistua asiakastyöhön koko palveluprosessin ajan.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

On kannatettavaa, että myös osa-aikatyötä tekevien työllistymisen edistämiseen kiinnitetään huomiota. Työllistymistä edistäviä palveluita tulee tarjota myös osa-aikatyötä tekeville.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

On hyvä, että koulutuksen vaikuttavuutta työllistymiseen halutaan edistää kontaktoimalla työnhakijaa koulutuksen loppuvaiheessa. Tämä on kannatettavaa ja edistää työnhakijan siirtymiä. Tässä kohdin palveluprosessi voitaisiin toteuttaa joustavasti tarpeenmukaisella tavalla ja yhteistyössä palveluntuottajan kanssa koulutuspaikalla.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

Työnhakijalle lähetettävä kirjallinen muistutus on hyvä uudistus. Tässä tulee huomioida eri ryhmät esim ne, joiden kielitaito on heikko. Viestien ja niiden merkitysten tulee olla selkeitä, jotta ne eivät lisää hämmenystä tai epätietoisuutta.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Esityksen mukaan työnhakijan tulisi hakea työmahdollisuuksia työttömyysetuuden jatkumisen edellytyksenä työllistymissunnitelmassa määrättyllä tavalla. Lähtökohtaisesti tämä olisi 4 kpl kuukaudessa. Harkintavalta työnhakuvelvoitteiden määrässä tulee olemaan monimutkaista. Yksilöllinen harkinta on haastavaa ja vaatii viranomaistaholta poikkeuksellisen laajaa osaamista jotta työnhakijoiden kohtelu olisi yhdenvertaista. Tähän tulisi resurssoida riittävästi.

Ongelmana velvoite voi lisätä näennäistä työnhakua. Työnhaun raportointiin tulisi kytkeä mahdollisuus säätää helposti työnhakuvelvoitetta, mikäli se on ylimitoitettu. Toimivilla työmarkkinoilla oikeat ihmiset ja työ kohtaavat. Työnantajasektorille ei saa koitua kohtuutonta kuormitusta, mikäli työnhausta puuttuu motivaatio tai riittävä osaaminen. Tämä voi pahimmillaan johtaa piilotyöpaikkojen kasvuun julkisesti ilmoitettujen kustannuksella.

Työnhakuvelvoitteen rinnalla tulee olla tarjolla riittävästi ura- ja työnhakuvalmennuksia. Näin työnhakijoita voidaan ohjata laaja-alaiseen työnhakuun tai ohjata eteenpäin koulutuspalveluihin osaamisen kehittämiseksi.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

Osa-aikatyö on joillain aloilla normi. Tämä tulee huomioida jollain tavoin työnhakuvelvoitteessa. Samoin osatyökykyisten osalta tulee käyttää tarkoituksenmukaista harkintaa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Uudistus koulutuksessa olevien haastatteluista koulutuksen loppussa on oikeansuuntainen. Työnhakuvelvoitteen suhteen tulee olla tarkkana, ettei koulutusten keskeytykset lisääny vaan että koulutukset suoritetaan loppuun. Työnhakija höytyy pitkällä tähtäimellä eniten loppuun asti suoritettusta koulutuksesta samoin kuin koulutuksenjärjestäjälle voisi syntyä vajaus rahoituksesta, mikäli koulutus keskeytyy.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisen ehdot ovat esityksessä hyvin tiukat. Työnhakijoiden yksilöllisen tilanteen arviointi tulee olla määritelty selkeästi ja rajoitusten on oltava mahdollisimman vähäiset. Soveltamisen yhdenmukaisuus voi olla hyvin hankalaa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

Palveluntuottajien rooli on rajattu vain täydentäviin työnhakukeskusteluihin, kun kyse ei ole viranomaistehtävistä. Pohjoismainen yksilöllinen palvelu edellyttää uudenlaisia yhteistyön muotoja sekä yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista palveluiden osalta. Sujuvan, vaikuttavan ja tarkoituksenmukaisen palveluprosessin kannalta on välttämätöntä hyödyntää kaikkia toimijoita kulloisen tarpeen ja osaamisen mukaan. On epätarkoituksenmukaista rajata palveluntuottajia näin tiukasti pois palveluprosessista.

Yhteistyön sujuvuus edellyttää yhteistä alustaa. Tietojen vaihtaminen ja kirjaaminen on nykyisellään hankalaa, koska palveluntuottajilla ei ole pääsyä järjestelmää. Uudistuksen yhteydessä on huomioitava jonkinlainen kevytversion käyttöönotto asiakkaan suostumuksella myös palveluntuottajien käyttöön. Tällä tavoin palveluprosessi etenee entistä nopeammin ja tiedonsaantimahdollisuus lisää palveluiden vaikuttavuutta.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

-

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

-

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisympäristöstä?

-

Muuta lausuttavaa?

-

Paavola Kristiina
Suomen Kasvupalveluiden tuottajat ry (KASPA)